

## ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКИ ЧУТТЄВОГО СПРИЙНЯТТЯ В ПРОЗІ ДЖОАН ГАРРІС: СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

**Усік Олександра Олександрівна,**

викладач кафедри англійської філології та перекладу

Чорноморського національного університету імені Петра Могили

ORCID ID: 0009-0000-9520-496X

У сучасній лінгвістичній науці значна увага приділяється вивченню лексики чуттєвого сприйняття та її ролі у створенні художніх образів й атмосфери твору. Дослідження сенсорної лексики дозволяє розкрити авторське світобачення, механізм передачі внутрішніх станів персонажів і психологічний вплив на читача. Творчість британської письменниці Джоан Гарріс вирізняється багатством використання лексики чуттєвого сприйняття, проте її роль у створенні образності творів залишається малодослідженою. Стаття присвячена визначенню та аналізу стилістичних особливостей лексики на позначення смаку, запаху, кольору та звуку в прозі Джоан Гарріс на матеріалі романів «Chocolat», «Blackberry Wine» та «Blueeyedboy». Аналіз здійснено з використанням класифікації стилістичних засобів за мовними рівнями (фонографічним, морфологічним, лексичним та синтаксичним) за В. Кухarenко. Дослідження засвідчило, що лексика чуттєвого сприйняття системно використовується на всіх мовних рівнях, найбільш виразно – на фонографічному (ономатопея, алітерація, графон) та лексичному (метафора, синестетична метафора, порівняння, персоніфікація, гіпербола). На морфологічному рівні проаналізовані приклади повторення морфем, на синтаксичному – полісиндетон та перерахування. Визначено основні функції стилістичних засобів, зокрема: передача емоційного стану та суб'єктивного сприйняття персонажів, формування яскравих художніх образів, створення унікальної атмосфери та занурення читача в неї, а також забезпечення музичності, ритмічності тексту й передачі особливостей голосу героїв. Результати дослідження доводять, що лексика чуттєвого сприйняття у прозі Джоан Гарріс виступає багатофункціональним стилістичним інструментом, що формує індивідуальний авторський стиль, забезпечує емоційне залучення читача та створює насичений художній простір.

**Ключові слова:** лексика чуттєвого сприйняття, стилістичний засіб, Джоан Гарріс, колір, смак, запах, звук.

### **Usik Oleksandra. Peculiarities of the functioning of sensory vocabulary in Joanne Harris's prose: a stylistic aspect**

In contemporary linguistics, sensory vocabulary and its role in creating literary imagery and the atmosphere of a text are of considerable interest. Studying sensory vocabulary allows researchers to explore an author's worldview, the mechanisms of conveying characters' inner states, and the psychological impact on the reader. The prose of the British writer Joanne Harris is notable for its rich use of sensory vocabulary. However, little research has been undertaken to study its role in the creation of imagery in her works. The purpose of this paper is to identify and analyse the stylistic peculiarities of vocabulary denoting taste, smell, colour, and sound in Joanne Harris's prose, based on her novels "Chocolat", "Blackberry Wine", and "Blueeyedboy". The analysis follows V. Kukhareenko's classification of stylistic devices by linguistic level: phono-graphical, morphological, lexical, and syntactical. The study reveals that sensory vocabulary is systematically used across all linguistic levels, most prominently at the phono-graphical level (onomatopoeia, alliteration, graphon) and the lexical level (metaphor, synesthetic metaphor, simile, personification, hyperbole). At the morphological level, examples of morphemic repetition are observed, while at the syntactical level, polysyndeton and enumeration are examined. The following functions of the stylistic devices are identified: the conveying of characters' emotional states and subjective perceptions, the creation of vivid literary images, the establishment of a unique atmosphere and immersion of the reader in it, as well as contributing to the musicality, rhythm of the text and expressiveness of the characters' voices. The results of the study demonstrate

*that sensory vocabulary in Joanne Harris's prose is a multifunctional stylistic tool that shapes the author's individual style, engages the reader emotionally, and creates a rich immersive literary space.*

**Key words:** *sensory vocabulary, stylistic device, Joanne Harris, colour, taste, smell, sound.*

**Вступ.** Лексика чуттєвого сприйняття є важливим засобом художньої виразності, оскільки вона дозволяє передавати сенсорні образи, формує атмосферу та підсилює емоційний вплив художнього тексту. У сучасній лінгвістиці питання функціонування сенсорної лексики розглядається у контексті семантичного, стилістичного та прагмалінгвістичного аналізу. Проза британської письменниці Джоан Гарріс привертає увагу дослідників завдяки багатству лексики чуттєвого сприйняття, яскравим сенсорним образам, що відіграють вагомую роль у побудові художнього світу авторки. Попри це, дослідження, присвячені системному аналізу сенсорної лексики у творчості письменниці, є нечисленними та фрагментарними. Це і створює наукову прогалину, що потребує подальшого вивчення.

Огляд публікацій засвідчив, що науковий інтерес дослідників усе частіше зосереджується на лексиці чуттєвого сприйняття. Сенсорна лексика досліджувалася у різних типах дискурсу, зокрема: рекламному (О. Карпенко та ін., Д. Кір'якова), новинному (Г. Бокшань), гастрономічній критиці (А. Белова), блогах (В. Головенько, О. Залужна, S. Arshad, M. Ismail, M. Abdul Aziz). Значна частина наукових праць присвячена аналізу функціонування лексики чуттєвого сприйняття у літературних творах (І. Іншакова, І. Микитюк та О. Лесінська, А. Пермінова, М. Петришин, К. Тюлюлюк, С. Форманова, M. Girsang et al., O. Khalid, P. Srinivasan, F. Nuessel). Творчість Джоан Гарріс привертає увагу багатьох лінгвістів. Наприклад, було досліджено функції сенсорних образів смаку та запаху в окремих романах письменниці (Т. Сидоренко); сенсорну лексику як засіб створення психологічного портрету героя (С. Алексенко); синестезійні метафори у романі «Шоколад». Натомість відсутні комплексні дослідження, що системно описували б стилістичні особливості сенсорної лексики у прозі Джоан Гарріс, що й зумовлює актуальність нашої наукової розвідки.

**Мета статті** – визначити та проаналізувати стилістичні особливості функціонування лексики на позначення смаку, запаху,

кольору та звуку в прозі сучасної британської письменниці Джоан Гарріс (на матеріалі романів «Chocolat», «Blackberry Wine» та «Blueeyedboy»).

**Результати.** У процесі дослідження було виокремлено та проаналізовано стилістичні засоби, до складу яких входить лексика чуттєвого сприйняття, на різних мовних рівнях у романах «Chocolat» (1999), «Blackberry Wine» (2000) та «Blueeyedboy» (2010). Вибрані твори належать до різних етапів творчості Джоан Гарріс і суттєво відрізняються за тематикою і загальною атмосферою: перші два є чуттєвими романами з елементами магічного реалізму, тоді як останній являє психологічний трилер із похмурою емоційною тональністю. Однак усі три твори об'єднує виразна сенсорна насиченість. Лексика чуттєвого сприйняття пронизує всі рівні тексту та виконує важливі функції. Це дало змогу простежити характерні риси індивідуального стилю у прозі письменниці загалом. Зазначимо, що лексику чуттєвого сприйняття визначають, як номінативні одиниці на позначення сенсорних відчуттів, що утворюються завдяки роботі п'яти модусів сприйняття (візуального, аудіального, кінестетичного, одоративного та густативного) [1, с. 160]. Під час розподілу стилістичних засобів за мовними рівнями ми використовували класифікацію, запропоновану українською мовознавицею В. Кухаренко. Відповідно до неї стилістичні засоби виділяються на фонографічному, морфологічному, лексичному та синтаксичному мовних рівнях [2]. В результаті проведеного аналізу було виділено стилістичні засоби на всіх мовних рівнях, найбільше на фонографічному та лексичному. Розглянемо найяскравіші приклади.

На фонографічному рівні письменниця активно використовує звукописні засоби: ономатопею, алітерацію та графон. Ономатопея представлена в текстах як словниковими, так і оказіональними лексемами, що імітують звуки навколишнього світу. Наприклад, зустрічаємо звукопис передзвону пляшок вина: «*Their voices rose in a whispering, crackling, sighing, chuckling of hidden consonants and secret vowels*» [3, с. 33]; рит-

мічний стукіт підборів: «*the sound her heels had made on the path – click-click-click, like my mother's*» [4, с. 271]; звучання пісні на радіо: «*aaaah-ooop shoowaddy-waddy, doop-showaddy-waddy*» [4, с. 308]; пронизливий скрип флюгеру: «*the weathervane shrilling cri-criii*» [5, с. 76]. Ономапоетія створює звукову ілюзію присутності та занурює читача у художній простір тексту. Алітерація є ще одним системним прийомом Джоан Гарріс. Наприклад, у реченні «*The duffel bag clinked and clattered, rattled and rolled*» [3, с. 19] – повтори звуків /k/ та /r/ відтворюють гамір, гучний гуркіт пляшок у сумці. У фразі «*Ma continued to rant and rail*» [4, с. 19] алітерація /r/ підкреслює роздратованість персонажа. У прикладі «*Hawaii. Awayuu...he likes the lullaby lilt of the word*» [4, с. 32] повтор звуку /l/ надає фразі мелодійності та підкреслює позитивні асоціації, пов'язані зі словом «Hawaii», що виникають у героя. У реченні «*She sipped the strong, sweetened mixture with visible satisfaction*» [5, с. 45] алітерація /s/ та /ʃ/ фонетично моделює звук повільного, протяжного сьорбання, смакування кави. Мова романів вирізняється великою увагою до голосів та вимови персонажів, саме тому в творах знаходимо яскраві приклади графону: «*And it's a goo-aal !' shrieked Sideburns, beginning to dance and caper amongst the wreckage*» [3, с. 12] – змінений запис слова «goal» передає гучний вигук та емоційний підйом героя. У фразі «*'Ph-photographs?' says blueeyedboy*» [4, с. 54] графічне подвоєння приголосного відтворює затинання героя. «*Blesh me, mon pere, I have shinned*'» [5, с. 61] – промовляє жінка на сповіді, жуючи при цьому шоколад. Заміна звуку /s/ на /ʃ/ («*bless*» → «*blesh*», «*sinned*» → «*shinned*») імітує порушену артикуляцію під час жування, створюючи комічний ефект.

Стилістичні засоби морфологічного рівня представлені повторенням морфем, що додає тексту ритмічності та динаміки. Такі повтори підкреслюють певні дії або звуки, створюючи ефект ритмічного наголосу та посилюючи емоційне сприйняття сцени. Наприклад: «*morning bells, mourning bells, ringing the changes across the years of our exile*» [5, с. 43] – повтор морфемі -ing підсилює звучання дзвонів. «*They are always together, running, shouting, making their arms into bomber planes and shooting each other,*

*chanting, catcalling*» [5, с. 33] – серія дієприслівників із закінченням -ing передає активність дітей, що бігають містом; «*We could hear them whispering, singing, calling, capering*» [3, с. 5] – повтор морфемі -ing відтворює акустичну картину сцени, звуки вин, що співають або шумлять.

Лексичний рівень представлений такими стилістичними засобами, як метафора, синестетична метафора, персоніфікація, порівняння та гіпербола, що найчастіше містять саме звукову та смакову лексику. Розглянемо приклади метафор. У реченні «*Zeth's voice sounded both very close and horrifyingly adult, a teenage troll in disguise*» [3, с. 43] голос хлопця порівнюється із голосом фантастичного створіння – троя. Це створює ефект страху та підкреслює жорстокість, що ховається за підлітковою зовнішністю. У наступному прикладі «*She was still laughing, each word a bitter bullet*» [5, с. 72] слова порівнюються з кулями, що передає психологічний стан жінки, роблячи сміх гострим, болючим, повним розпачу та водночас холодним. У метафорі «*What was an ordinary, rather drab old house like all the others around it has become a red-and-gold confection on a dazzling white ground*» [5, с. 9] шоколадна крамниця головної героїні порівнюється з барвистою цукеркою. Це підкреслює трансформацію буденного в особливе, магічне, перетворюючи будинок на сенсорний, візуально-емоційний образ, де поєднуються колір і смак. У романах Джоан Гарріс трапляється низка метафор із іменником «*taste*», які поєднують сенсорне і абстрактне значення. Наприклад: «*the sour taste of envy*» [5, с. 67] – підкреслює неприємність і гостроту заздрості, дозволяючи читачу відчути її фізично та емоційно; «*an early taste of some mysterious freedom*» [4, с. 83] – передає інтригу, що відчуває герой, неначе «смакуючи» відчуття свободи; «*a taste of victory*» [3, с. 186] – робить абстрактне відчуття перемоги фізично відчутним; «*the taste of childhood*» [4, с. 308] – переносить смак на пам'ять і ностальгію, створюючи чуттєвий досвід образу дитинства. Особливу роль відіграють метафори, що описують шоколад у романі «*Chocolat*»: «*the food of the gods*» [5, с. 22] та «*the bitter elixir of life*» [5, с. 22]. Вони створюють асоціацію із вишуканою, ритуальною насолодою, надаючи шоколаду чарівні, цілющі властивості. Запахова лек-

сика також з'являється у складі метафор, що підсилюють атмосферу та емоційне сприйняття. Наприклад, аромат вина викликає спогади про минуле: «*the scent of those imprisoned summers*» [3, с. 4]; повітря повниться запахом шампанського: «*The air was elderflower champagne*» [3, с. 131].

Яскравою рисою авторського стилю Джоан Гарріс є використання явища синестезії. Поняття синестезії є інтердисциплінарним і вивчається в медицині, психології, філософії, лінгвістиці, літературознавстві та мистецтвознавстві. У найзагальнішому розумінні синестезія – це будь-яке об'єднання відчуттів. Відповідно до Г. Мартіно та Л.Е. Маркса виділяють два види синестезії: сильну та слабку. Сильна синестезія проявляється через прямий зв'язок сенсорних рівнів, наприклад, у звуко-колірних асоціаціях; вона є вродженою та незмінною і базується на фізіологічних процесах. Слабка синестезія виникає через взаємодію образного та сенсорного сприйняття, формується протягом життя, може змінюватися залежно від контексту і часто трапляється в мові у таких словосполученнях, як «солодкий запах» чи «теплий колір» [6, с. 62–64]. У лінгвістиці немає єдиного підходу до розуміння явища синестезії, дослідники відносять її до типу метафори (Л. Алексеева та С. Глазова, Х. Мелько, Л.Е. Маркс, І. Ронга, Ф. Стрік Ліверс, С. Ульман), метонімії (Р. Дірвен) чи взагалі відкидають її фігуративну природу (М. Ракова). У нашому дослідженні ми дотримуємося точки зору більшості та використовуємо термін «синестетична метафора», яка є метафоричним переходом від однієї чуттєвої модальності (джерела) до іншої (мішені), перцептивним досвідом, пов'язаним з одним відчуттям, який описується за допомогою лексичних засобів, що традиційно асоціюються з іншим відчуттям [8, с. 69–70]. Найбільше синестетичних метафор знаходимо у романі «Blue-eyed boy», головний герой якого має вроджену синестезію. Однак такий стилістичний засіб активно застосовується також і в інших творах. Слід зазначити, що, за словами авторки, вона сама є синестетом [7], що також впливає на її стиль письма. В романах знаходимо приклади взаємодії між зоровою та звуковою модальностями. У прикладі «*a red chuckle*» [3, с. 89] авторка передає сміх вина через колір, надаючи йому яскравого емоцій-

ного забарвлення. У фразі «*colourless voice*» [4, с. 63] голос персонажа описується як безбарвний, що підкреслює його монотонність та відсутність емоцій. Поєднання запаху та звуку або смаку та звуку представлене такими прикладами: «*His name smelt of bubblegum*» [4, с. 77], «*Malbry – pronounced Maw-bry. Even the word smells of shit*» [4, с. 281], «*sour croak of laughter*» [3, р. 49], «*a voice like tobacco and coffee cake*» [4, с. 76]. Як бачимо, запах та смак передають емоційну оцінку героїв до оточення. Знаходимо приклади взаємодії відчуття запаху з кольором або смаком: «*a rich golden scent*» [3, с. 71] – запах описується через золотий відтінок, що підсилює відчуття солодкості цукру та сиропу; «*the purple scent*» [3, с. 110] – аромат вина передається через глибокий темний колір, пов'язаний зі зрілістю, насиченістю; «*the grey-green scent*» [4, с. 304] відтворює запах дерев, використовуючи природні кольори, що передають свіжість, вологість і землистість середовища; «*the smell is like daylight trapped for years*» [5, с. 3] – запах у домі постає застарілим, «ув'язненим» світлом, колір стає метафорою емоційного стану – ностальгії, затхлості та тривалості часу; «*the bitter smells*» [4, р. 94] – запах землі та бур'янів описується через смаковий епітет. Часом авторка одночасно поєднує декілька відчуттів, як-от у фразі «*serene is dark blue, with a slight flavour of aniseed*» [4, с. 83], де слово набуває кольору та смаку, або «*The incident – he likes that word, its lemony scent, its tantalizing colour*» [4, с. 94], де фраза «нешасний випадок» отримує напрочуд позитивну сенсорну оцінку: лимонний запах та спокусливе забарвлення, що демонструє нездорову систему цінностей персонажа. Отже, синестетичні метафори у прозі Джоан Гарріс виконують комплексну стилістичну функцію. Вони є засобом психологізації оповідача, передають суб'єктивні досвіди героїв та занурюють читача в унікальну сенсорну атмосферу тексту.

У романі «Blackberry Wine» Джоан Гарріс активно використовує персоніфікацію, надаючи неживим об'єктам, зокрема вину, характеристики живого персонажу. Вино постає як істота, що здатна спілкуватися та проявляти емоції: «*It talks. It ventriloquizes. It has a million voices... It shouts, rants, whispers...It screams with laughter. It chuckles softly to itself*» [3, с. 1], пляшкам алкоголю приписується

людська поведінка: «*They talk, too, nonsense mostly, metallic chatter, like guests mingling at a party*» [3, с. 1]. Персоніфікація підкреслює магічну атмосферу прози, де звуки і предмети стають активними учасниками сюжету.

Романи містять велику кількість порівнянь, серед яких найбільше використовуються для звукових описів. У прикладі «*zinging by his ears like bullets*» [3, с. 91] дзиччання ос зіставляється зі свистом куль, що передає різкість звуку та почуття небезпеки. У порівнянні «*my nerves shriek like the uncoiled hinges of the weathervane*» [5, с. 97] стан напруження передається через зіставлення нервів із незмащеними завісами флюгера. Гарріс майстерно переносить фізичний звук на психологічний стан персонажа: пронизливий скрип створює відчуття дискомфорту та тривоги, через що читач не просто уявляє емоцію, а «чує» її. Речення «*schoolgirl laughter – hihihihhi! like scattered beads on the tiles*» [5, с. 104] поєднує у собі порівняння та оноματοпею. Сміх описується, як розсипані намистини, що створює образ легкості, ритмічності та дзвінкості. Велика увага у романах приділяється опису найтонших відтінків голосів, наприклад: «*a voice like a razor blade hidden inside a toffee apple*» [4, с. 219] – голос порівнюється з лезом, захованим у карамелізованому яблуці, що демонструє небезпеку, приховану під приємною оболонкою – непередбачуваність і підступність героїні. «*Her voice was lace-thin*» [5, с. 88] – голос порівнюється з тонким мереживом, поєднання звукової і тактильної модальності акцентує на ніжності та делікатності звучання. «*Her voice was as sharp and clear as her icicle heels*» [3, с. 5] – голос набуває властивостей гостроти та холодної чіткості, як підбори. Запахова, смакова та кольорова лексика трапляється в таких прикладах: «*The scent of her perfume – L'Heure Bleue – envelops him like a blanket*» [3, с. 33] – порівняння поєднує запахову та тактильну модальності, запах не просто відчувається носом, а фізично огортає героя, немов ковдра, створюючи почуття тепла та захищеності. У фразі «*her lips drawn back over her teeth as if she had bitten into a sour fruit*» [5, с. 71] порівняння з кислим фруктом дозволяє читачеві відчути емоції персонажа – напруження, дискомфорт. У реченні «*Her eyes were heavy, dark as the cloudline of an oncoming storm*» [5, с. 19] порівняння очей

з хмарами перед бурею передає не лише колір, а і стає індикатором емоційного стану – відчуття напруги, тяжкості, прихованої загрози. Для увиразнення відчуття гастрономічної насолоди та сильного апетиту письменниця послуговується гіперболою. Так, у реченні «*I think I just died and went to heaven*» [5, с. 30] перебільшення підкреслює задоволення від смакування гарячим шоколадом. Інша гіпербола «*I feel as if I haven't eaten for a month*» [5, с. 64] підсилює відчуття шаленого голоду, роблячи його майже фізично відчутним для читача.

Наостанок розглянемо стилістичні засоби синтаксичного рівня, який представлений у романах полісиндетоном та перерахуванням. Письменниця активно застосовує полісиндетон, що надає висловлюванням ритму, підсилює ефект нагнітання та акцентує увагу на кожному елементі сенсорного ряду. Наприклад, у фрагменті «*The funnel-shaped machine bucked and roared between Joe's hands, spitting out chunks of white and pink and blue and yellow flesh*» [3, с. 7] повторення сполучника «and» створює ефект механічної однотипності процесу нарізання овочів. У реченні «*The wind smells of the sea, of ozone and frying, of the seafront at Juan-les-Pins, of pancakes and coconut oil and charcoal and sweat*» [5, с. 124] полісиндетон створює ефект поступового нашарування вражень, опис запаху стає більш густим, відчутним. У вислові «*It tasted like earth and swamp water and fruit gone sour with age*» [3, с. 14] повтор сполучника послідовно нашаровує смакові враження, кожен новий елемент поглиблює відчуття неприємності. Смак описується не як статичний, а як такий, що розгортається поступово, стаючи дедалі різким і відразливим. Завдяки полісиндетону опис «*Her voice is clear and adult and self-assured*» [5, с. 60] акцентує на кожній якості голосу, завдяки чому він постає дуже виразним, зрілим і впевненим.

Джоан Гарріс часто використовує розлогі перерахування, що виконують не лише описову, а й атмосферотворчу функцію. Наприклад: «*In glass bells and dishes lie the chocolates, the pralines, Venus's nipples, truffles, mendiants, candied fruits, hazelnut clusters, chocolate seashells, candied rose-petals, sugared violets*» [5, с. 9] – перелік делікатесів створює відчуття надміру, занурює читача у насичену атмосферу шоколадної крамниці. У реченні

«*She smells of chocolate and vanilla and peaceful untroubled sleep*» [5, с. 59–60] поєднання конкретних запахів створюють метафоричну характеристику емоційного стану персонажу, передають спокій, безтурботність дитинства. Наступний приклад майстерно використовує перерахування для нарощування емоційної напруги: «*The colour of murder is blue, he thinks. Ice-blue, smokescreen blue, frostbite, post-mortem, body-bag blue*» [4, с. 15]. Кожен відтінок синього додає новий нюанс емоційного сприйняття героя, перетворюючи абстрактну асоціацію «колір вбивства» на конкретний, психологічно відчутний образ. «*In the foreground Jay could hear cafe; sounds, the chinking of glasses, the shuffle of draughts pieces, laughter, raised voices*» [3, с. 74] – через детальне сприйняття звуків читач може відчувати себе поруч із героєм. Отож, завдяки розгорнутим переликам письменника насичує текст сенсорними деталями, створюючи ефект багатшаровості та присутності.

**Висновки.** У результаті проведеного дослідження було проаналізовано стилістичні особливості лексики чуттєвого сприйняття у прозі Джоан Гарріс. Аналіз романів «*Chocolat*», «*Blackberry Wine*» та «*Blueeyedboy*» засвідчив, що стилістичні засоби використовуються системно на всіх мовних рівнях: фонографічному, морфологічному, лексичному та синтаксичному, але найбільше на фонографічному та лексичному. На фонографічному рівні було виявлено активне використання ономапої, алітерації та графону. Мова романів вирізняється звуковим багатством, детальною увагою до голосів героїв. Зазначені стилістичні засоби забезпечують акустичну виразність тексту, підсилюють емоційне забарвлення слів, відображають психологічний стан й особливості вимови персонажів та сприяють зануренню читача у художній простір. На морфологічному рівні простежується часте використання повторення морфем, що додає тексту ритмічності та динамізму. Лексичний рівень найяскравіше представлений метафорами,

персоніфікаціями, порівняннями та гіперболою, найбільше зі звуковою та смаковою лексикою. Особливістю індивідуального стилю Джоан Гарріс є вживання великої кількості синестетичних метафор із різними типами крос-модальної взаємодії. Відзначено використання виразів із взаємодією лексики на позначення одразу трьох відчуттів, що ще більше поглиблює опис. Синестетичні метафори почасти виконують оціночну функцію, передають особливості суб'єктивного сприйняття персонажів. Загалом виявлено, що стилістичні засоби лексичного рівня виконують низку важливих функцій: емоційну – передають внутрішній стан персонажів, роблять емоції фізично відчутними для читача; психологічну – показують сприйняття героїв, їх оцінку оточення та внутрішні реакції; образну та атмосферотворчу – формують яскраву художню картину, підсилюють враження, магічність атмосфери. На синтаксичному рівні відзначене активне використання полісиндетону та розлогих перерахувань, які додають тексту ритму, акцентують на кожній характеристиці, роблять описи більш динамічними та насиченими, загалом підсилюють емоційний вплив тексту та створюють відчуття присутності.

Отже, результати аналізу доводять, що лексика чуттєвого сприйняття є одним із ключових компонентів авторського стилю Джоан Гарріс, виступає багатофункціональним стилістичним інструментом, що сприяє емоційному залученню читача та формує унікальний художній простір тексту. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у можливості проведення аналізу застосування перекладацьких трансформацій під час відтворення стилістичних засобів, що містять лексику чуттєвого сприйняття, на матеріалі проаналізованих романів в українському перекладі. Таке дослідження дозволить виявити особливості передачі сенсорних образів, оцінити ефективність перекладацьких рішень і з'ясувати, як переклад впливає на сприйняття художнього світу творів читачем.

### Література:

1. Бовт А.Ю. Особливості перекладу сенсоризмів англійською мовою на прикладі роману М. Матіос «Солодка Даруся». *Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries*. 2022. С. 159–186. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-196-1-7> (дата звернення: 08.01.2026).
2. Кухаренко В.А. Практикум з стилістики англійської мови : підручник. Вінниця : Нова книга, 2000. 160 с.

3. Harris Joanne. *Blackberry Wine*. Cambridge : Black Swan, 2001. 386 p.
4. Harris Joanne. *Blueeyedboy*. London : Doubleday, 2010. 410 p.
5. Harris Joanne. *Chocolat*. London : Doubleday, 1999. 394 p.
6. Martino G., Marks L. E. Synesthesia: Strong and Weak. *Current Directions in Psychological Science*. 2001. № 10:2. P. 61–65. DOI: <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00116> (дата звернення: 08.01.2026).
7. Scent illustrations. *Joanne Harris* : вебсайт. URL: <https://www.joanne-harris.co.uk/scent-illustrations/> (дата звернення: 08.01.2026).
8. Strik Lievers F. Synaesthesia: A corpus-based study of cross-modal directionality. *Functions of Language*. 2015. № 22(1). P. 69–95. DOI: <https://doi.org/10.1075/fo1.22.1.04str> (дата звернення: 08.01.2026).

### References:

1. Bovt, A.Yu. (2022). Osoblyvosti perekladu sensoryzmiv anhliiskoiu movoiu na prykladi romanu M. Matios “Solodka Darusia” [Peculiarities of translating sensual vocabulary into English based on the novel *Sweet Darusya* by M. Matios.] *Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries*, 159–186. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-196-1-7>
2. Kukharenko, V.A. (2000). *Praktykum zi stylistyky anhliiskoi movy* [A Book of Practice in Stylistics]. Nova Kniga.
3. Harris, J. (2001). *Blackberry Wine*. Black Swan.
4. Harris, J. (2010). *Blueeyedboy*. Doubleday.
5. Harris, J. (1999). *Chocolat*. Doubleday.
6. Martino, G., Marks, L.E. (2001). Synesthesia: Strong and Weak. *Current Directions in Psychological Science*, № 10:2, 61–65. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00116>
7. Scent illustrations. (n.d.). Joanne Harris. Retrieved from: <https://www.joanne-harris.co.uk/scent-illustrations/>
8. Strik Lievers, F. (2015). Synaesthesia: A corpus-based study of cross-modal directionality. *Functions of Language*, № 22(1), 69–95. <https://doi.org/10.1075/fo1.22.1.04str>

Дата першого надходження статті до видання: 07.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.04.2026